

**аМіністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w
Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали IX Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 8–9 листопада 2024 р.)**

**Луцьк
2024**

УДК 911.3:30/33(082)
С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 24 жовтня 2024 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 IX Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та
В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 8–9 лист. 2024 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2024.
284 с.

ISBN 978-617-8279-35-6

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на IX Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(082)

ISBN 978-617- 8279-35-6

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2024
© Колектив авторів, 2024

глини та інші відклади. Цей об'єкт являє собою найбільш повний для вивчення розріз неогенових відкладів південного схилу Українського щита [2].

Враховуючи те, що деякі з геологічних об'єктів розташовані на території національних природних парків, то можна відзначити їх високу відвідуваність рекреантами: НПП «Кременецькі гори» в період 2020 р. відвідало 1100 осіб, НПП «Бузький Гард» за сукупними даними з 2015 по 2020 роки відвідало 221 554 туристів [3].

Таким чином, територія України володіє значним потенціалом для створення геопарків із рекреаційними цілями. Найбільш туристично привабливими є території Тернопільської та Миколаївської областей, враховуючи значну кількість місцевих історико-культурних ресурсів та природних ресурсів. Незважаючи на невелику популярність серед туристів, такі області як Черкаська та Дніпропетровська мають цікаві геологічні об'єкти на своїй території, а геологічні парки могли б посприяти збільшенню туристичних потоків, що значно підвищило б туристичний імідж цих областей.

Список використаних джерел: 1. Безвинний В. П., Білецький С. В., Бобров О. Б. Геологічні пам'ятки України : у 4 т. / за ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського, І. В. Антакової К. : ДІА, 2006. Т. 1. 320 с. URL: <https://www.geokniga.org/bookfiles/geokniga-geologichni-pamyatki-ukrayini-tom-1.pdf> 2. Безвинний В. П., Бобров О. Б., Брянський В. П.. Геологічні пам'ятки України : у 4 т. / ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського. Київ. 2007. Т. 2. 319 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=0&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004322 3. Туристичний барометр України 2020. URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-statistics-barometer-2020.pdf> 4. Operational Guideline for National Geoparks seeking UNESCO's assistance. UNESCO. Paris, 2004. 14 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000150332> 5. Ścieżka dydaktyczna w dawnym kamieniołomie nefelinitów. URL: <http://geopark-goraswanny.pl/14/79/sciezka-dydaktyczna-w-dawnym-kamieniołomie-nefelinitow.html> 6. Poskrobko Bazyli. Zarządzanie turystyką na obszarach przyrodniczo cennych. Białystok : Wyższa Szkoła Ekonomiczna, 2005. 343 s.

УДК 338.48-44(1-87):338.48-6:7/8]

Король Олександр, Круль Галина

o.korol@chnu.edu.ua; g.krul@chnu.edu.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

АНАЛІЗ ІНОЗЕМНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПРИБУТТІВ У ЦЕНТРАХ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ М. ЧЕРНІВЦІ, УКРАЇНА)

Одним із популярних центрів пізнавального туризму на заході України є місто Чернівці. Туристів приваблює сформований за доби перебування у складі Австро-Угорської імперії історичний центр міста. Причому, потік відвідувачів до цієї дестинації істотно зріс після внесення у 2011 р. Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (колишньої Резиденції митрополитів Буковини і Далмації) до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Саме пам'ятка ЮНЕСКО у будь-якому центрі пізнавального туризму слугує тим об'єктом, який відвідують обов'язково. Тому дослідження статистики його екскурсантів дає змогу вести мову про туристичні потоки до центру пізнавального туризму загалом [1].

Вивчення структури екскурсантів будь-якого центру пізнавального туризму розпочинається з аналізу частки внутрішніх та іноземних відвідувачів. Оскільки на внутрішніх туристів, що відвідували колишню Резиденцію митрополитів Буковини і Далмації, за період дослідження (2000–2023 рр.) пересічно припадало 90 %, то зміна їхньої кількості впродовж означеного часового терміну аналогічна до динаміки екскурсійних відвідувань цієї пам'ятки загалом, про що вже йшлося в публікаціях раніше [2; 3].

Частка іноземців у структурі екскурсійних відвідувачів колишньої Резиденції митрополитів Буковини і Далмації є незначною, в середньому 10 %. На динаміку їхніх приїздів вплинули місцеві, загальнодержавні та світові події. Насамперед, це внесення колишньої Резиденції буковинських митрополитів до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у 2011 р. Хоча дані за цей та попередні роки відсутні, можна стверджувати, що ця подія суттєво вплинула на зростання в'їзного потоку до Чернівців. Це стає зрозумілим з порівняння даних за 2006 та 2013 роки для обох випадків. Зокрема, для в'їзного туризму загалом по Україні зростання прибуттів було незначним – в 1,2 раза: з 21,714 тис. у 2006 р. до 26,025 тис. у 2013 р. Для Резиденції митрополитів Буковини і Далмації зростання в'їзних відвідувачів було чотирикратним: з 1391 у 2006 р. до 5503 у 2013 р. (табл. 1) [2].

Таблиця 1

**Динаміка відвідувачів-екскурсантів Резиденції
митрополитів Буковини і Далмації за 2000–2006 і 2013–2023 рр.***

Роки	Всього екскурсантів	Іноземці		
		осіб	приріст, %	частка, %
2000	3747	603	–	15,83
2001	3580	586	–2,82	16,34
2002	3729	479	–18,26	12,85
2003	4362	577	+20,46	13,23
2004	4837	936	+62,22	19,35
2005	4994	521	–44,34	10,43
2006	7705	1391	+166,99	18,05
...	...	...	...	...
2013	45 873	5503	–	12,00
2014	54 493	1979	–64,04	3,63
2015	67 226	2019	+2,02	3,00
2016	85 577	3940	+95,15	4,60
2017	96 024	6284	+59,49	6,54
2018	94 565	9450	+50,38	9,99
2019	96 517	10 252	+8,49	10,62
2020	24 631	1024	–90,01	4,16
2021	67 298	1840	+79,69	2,73
2022	50 087	420	–77,17	0,84
2023	65 633	614	+46,19	0,94

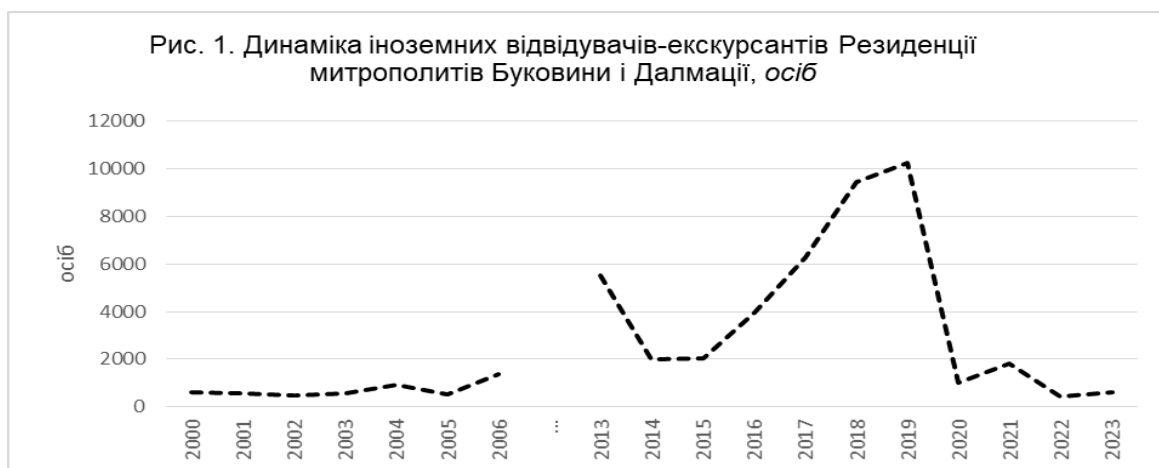
Примітка: ... За 2007–2012 рр. Статистичні дані щодо кількості іноземних екскурсантів відсутні.

* Джерело: складено авторами на основі даних статистичного обліку Історико-архітектурного музейного комплексу ЧНУ.

2014 рік став провальним для іноземних туристичних прибуттів до Чернівців: приріст до попереднього 2013 р. був від'ємним і становив -64,04% для Резиденції митрополитів Буковини і Далмації (див. табл. 1 і рис. 1). Причина очевидна – військова агресія росії проти України, яка розпочалася з анексії Криму та окупації Донбасу.

У 2015 р. Динаміка іноземних туристичних прибуттів до Чернівців стабілізувалася, а потім показала швидке зростання (рис. 1). Зокрема прирости іноземних екскурсантів, що відвідували Резиденцію, коливалися від +95 % у 2016 р. До +50 % у 2018 р. У

результаті максимальна кількість в'їзних екскурсантів була зафіксована у 2019 р. – понад 10 тис. осіб (табл. 1 і рис. 1).

Примітка: ... за 2007–2012 р. статистичні дані щодо розподілу екскурсантів відсутні.

Рис. 1. Динаміка іноземних відвідувачів-екскурсантів Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, осіб
(складено авторами на основі даних статистичного обліку Історико-архітектурного музейного комплексу ЧНУ)

Ця позитивна динаміка була перервана глобальною подією – COVID-2019, коли у 2020 р. річний приріст був негативним на рівні -90 % (табл.1 і рис. 1). У наступному 2021 р. відбулося значне зростання в'їзних відвідувачів Резиденції (+79,69 %) завдяки пом'якшенню карантинних обмежень (запровадження гнучкого карантину). Однак масштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 р. спричинило різке зниження в'їзних туристів як на національному (-53,18%), так і на місцевому (-77,17%) рівнях. Та невелика кількість відвідувачів пам'ятки ЮНЕСКО в Чернівцях, яку все ж зафіксували (420 осіб), складалася з військових журналістів, волонтерів та представників різних міжнародних організацій. У 2023 р. кількість в'їзних туристів не відновилася, на відміну від внутрішніх [2].

Динаміка іноземних туристичних прибуттів до Чернівців демонструвала стрімке зростання упродовж 2015–2019 років переважно за рахунок туристів із Румунії та Польщі, на які припадало майже 45 % прибуттів у 2017 р. та 49 % у 2019 р. У туристів із цих країн, особливо в прикордонних регіонах, звідки вони найчастіше подорожують, сприйняття ситуації в Україні після 2014 р. було об'єктивним, сформованим особисто або через розповіді знайомих, які там побували. Вони знали, що у віддалених від Донбасу регіонах триває мирне життя, там все спокійно та безпечно. Це також можна пояснити дією економічного фактору, що трансформується через обмінний курс. У 2014–2015 роках українська гривня девальвувала втричі. Тим часом із середини 2013 р., після другої рецесії в Єврозоні, національні валюти сусідніх країн стабілізувалися, а споживчі витрати на душу населення лише зростали. Завдяки сприятливому валютному курсу купівельна спроможність туристів з ЄС в Україні значно зросла. Таким чином, економічний фактор компенсував негативний вплив загроз і небезпек.

Присутність Румунії, Польщі, Німеччини, Австрії та Молдови у топ-структурі відвідувачів Чернівців пояснюється прикордонним положенням Чернівецької області на південному заході країни, факторами близькості та історичною спадщиною. Територія Чернівецької області має державний кордон протяжністю 404,4 км, у тому числі з Румунією (226,4 км), Республікою Молдова (178 км), що забезпечило лідируючі

позиції цих країн у структурі екскурсійних відвідувань Чернівців. Водночас, незважаючи на схожу протяжність сухопутних кордонів, їх частки в 2017–2019 роках відрізнялися в 5–6 разів на користь Румунії. Це пояснюється насамперед чисельністю населення Румунії та Молдови, які також відрізняються в 5 разів на користь першої.

Таблиця 2

**Структура іноземних відвідувачів-екскурсантів Резиденції митрополитів
Буковини і Далмації за країнами походження [2]***

№ з/ п	Країна	2000		2004		2006		2017		2019		2021	
		осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
1	Румунія	11	1,8	141	15,1	34	2,4	1644	26,2	3248	31,7	668	36,3
2	Польща	14	2,3	246	26,3	229	16,5	1152	18,3	1747	17,0	222	12,1
3	Німеччина	134	22,2	249	26,6	361	26,0	722	11,5	662	6,5	175	9,5
4	Австрія	96	15,9	95	10,1	33	2,4	415	6,6	737	7,2	84	4,6
5	Молдова	0	0,0	5	0,5	0	0,0	309	4,9	540	5,3	110	6,0
6	Ізраїль	110	18,2	0	0,0	0	0,0	237	3,8	499	4,9	13	0,7
7	Канада	120	19,9	93	9,9	112	8,1	277	4,4	314	3,1	68	3,7
8	США	62	10,3	0	0,0	21	1,5	162	2,6	202	2,0	87	4,7

* Джерело: складено авторами на основі даних статистичного обліку Історико-архітектурного музейного комплексу ЧНУ.

Таким чином, на прикладі «спокійних» Чернівців в Україні можна побачити вплив фактора загрози та небезпеки на внутрішній і в'їзний туризм. Зокрема, якщо масштабні катаклізми відбуваються лише на частині території країни, то внутрішній туризм демонструє перерозподіл туристичних потоків на інші регіони. В'їзний туризм спочатку реагує негативно, але пізніше спостерігається цікавий ефект: збиток, завданий національній економіці, призводить до девальвації місцевої валюти, що починає залучати в'їзних туристів із сусідніх країн до регіонів, не постраждалих від катаклізмів. Якщо катаклізми зачіпають всю територію країни, то внутрішній туризм зменшується, але згодом проявляє адаптивну стійкість за рахунок перерозподілу потоків. Це можна пояснити ефектом відносної безпеки – для мешканців України Чернівці на заході все ж безпечніші за східні області, де вони проживають. Для іноземців це не працює, тому що порівняння йде з безпечною країною, де вони живуть.

Список використаних джерел: 1. Korol O., Krul H., Zayachuk O., Kostash M. Methodical approaches and statistical analysis of tourist arrivals to the centers of sightseeing tourism (on the example of Chernivtsi, Ukraine). *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego* [Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society]. 2023. Vol. 37 (2). P. 84–104. DOI: <https://doi.org/10.24917/20801653.372.6>. 2. Krul H., Korol O., Skutar T. Statistical analysis of the type and seasonality of tourist arrivals at a UNESCO sightseeing tourism site: the example of Chernivtsi, Ukraine. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society*. 2024. Vol. 38 (3). P. 29–52. DOI: <https://doi.org/10.24917/20801653.383.3>. 3. Король О., Круль Г. Аналіз динаміки туристичних прибуттів у центрах пізнавального туризму (на прикладі м. Чернівці). *Природа і суспільство: виклики і поступ*. Матеріали міжнародної наукової конференції присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці, 11–13 жовтня 2024 р.). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2024. С. 230–232. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/10685>

Ігнатишин Василь, Іжак Тібор, Ігнатишин Адальберт, Молнар Д Стефан, Рац Адальберт Логвинчук Олександр	Вплив геологічних факторів на низькочастотний спектр електромагнітної емісії та екологічний стан сейсмонебезпечного регіону	180
	Особливості формування та стан водних об'єктів Сарненщини	182

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга, Гринюк Діана Безуглий Віталій, Клименко Ксенія Король Олександр, Круль Галина	Музеї лемківської культури як чинники розвитку українсько-польських туристичних зв'язків	184
	Особливості розвитку геотуризму у Польщі та досвід для України	189
	Аналіз іноземних туристичних прибуттів у центрах пізнавального туризму (на прикладі м. Чернівці, Україна)	191
Москаленко Антон	Природно-рекреаційні ресурси як драйвери розвитку стійкого туризму в Україні: перспективи та виклики	195
Гринюк Юрій, Брилінський Сергій, Підховна Світлана Ільїна Ольга	Старовинні парки як вагомий чинник розвитку туризму на Тернопіллі	198
	Сапропелеві лікувальні ресурси Північно-Західного регіону України	200
Стешенко Леся, Кавара Вікторія Перепелиця Євген, Телебєнєва Євгенія Смик Оксана	Peculiarities of Museum Gamification	202
	Зелені зони: поняття, види, функції та значення як складника міського простору	203
	Інклюзивний туризм: особливості та перспективи розвитку	206
Семенюк Ольга, Лисюк Тетяна	Цифрові технології як каталізатор інновацій у туризмі: від маркетингу до управління досвідом клієнтів	208
Слащук Андрій, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Семенюк Роман Мельник Надія, Єрмо Ірина, Качаровський Роман	Можливості рекреаційного потенціалу історико-культурної спадщини (на прикладі Берестечківської ТГ Волинської області)	212
	«Мистецький дворик філармонії» – новітня туристична атракція міста Луцька	214

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Довгань Наталія	Міждисциплінарний підхід до боротьби зі зміною клімату: важливість популяризації знань	217
Ткачук Надія	Підготовка майбутніх учителів географії до викладання інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»	219

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 8–9 листопада 2024 р.)
(українською, англійською, польською, китайською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 07.11.2024 р. Формат 60х84/16. Папір офс. Гарн. Таймс.
Друк цифровий. Обсяг: 17,75 ум. др. арк., 22,77 обл.-вид. арк.
Наклад 300 пр. Зам. № 164.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року